

EUROOPA KOHTU OTSUS  
10. märts 1998\*

[...]

Banaane käsitlev raamkokkuleppe – 1994. aasta GATT – Lõppakt

Kohtuasjas C-122/95,

**Saksamaa Liitvabariik**, esindajad: liidu majandusministeeriumi kõrgem ametnik Ernst Röder ja sama ministeeriumi ametnik B. Kloke, D-53107 Bonn,

hageja,

keda toetavad:

**Belgia Kuningriik**, esindaja: välisasjade, väliskaubanduse ja arengukoostöö ministeeriumi peanõunik J. Devadder, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Belgia suursaatkond, 4 rue des Girondins,

menetlusse astuja,

*versus*

**Euroopa Liidu Nõukogu**, esindaja: õigustalituse juhataja R. Bandilla, õigusnõunik A. Brautigam ja õigustalituse ametnik J.-P. Hix, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress c/o Euroopa Investeeringispanga õigusosakonna peadirektor A. Morbilli, 100 boulevard Konrad Adenauer,

kostja,

keda toetavad:

**Hispaania Kuningriik**, esindaja: õiguslase ja asutustevahelise koordineerimise peadirektor A. Navarro González ja riikliku õigustalituse riiklik esindaja R. Silva de Lapuerta, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Hispaania suursaatkond, 4-6 boulevard E. Servais,

**Prantsuse Vabariik**, esindaja: välisministeeriumi õigusosakonna talituse juhataja C. de Salins ja sama osakonna välisasjade sekretär G. Mignot, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Prantsusmaa suursaatkond, 8B boulevard Joseph II,

---

\* Kohtumenetluse keel: saksa.

**Euroopa Ühenduste Komisjon**, esindaja: õigustalituse ametnikud T. Christoforou ja U. Wölker, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o õigustalituse ametnik C. Gómez de la Cruz, Wagner Centre, Kirchberg,

menetlusse astujad,

mille esemeks on taotlus tühistada nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsuse 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994), artikli 1 lõike 1 esimene taane selle kohta, et nõukogu on selles heaks kiitnud banaane käsitleva raamkokkuleppe sõlmimise Costa Rica Vabariigi, Colombia Vabariigi, Nicaragua Vabariigi ja Venezuela Vabariigiga,

#### EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed C. Gulmann, M. Wathelet ja R. Schintgen (ettekandja), kohtunikud G. F. Mancini, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissechet, G. Hirsch ja P. Jann,

kohtujurist: M.B. Elmer,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

võttes arvesse kohtuistungil ettekannet,

olles kuulnud 4. veebruari 1997. aasta kohtuistungil ära Saksamaa valitsuse, esindaja: E. Röder; Belgia valitsuse, esindaja: J. Devadder; nõukogu, esindaja: A. Brautigam ja J.-P. Hix; Hispaania valitsuse, esindaja: R. Silva de Lapuerta; Prantsusmaa valitsuse, esindaja: välisministeeriumi õigussakonna haldusajade ametnik F. Pascal; ja komisjoni, esindaja: õigustalituse ametnikud U. Wölker, P. J. Kuyper (õigusnõunik) ja K. D. Borchardt, suulised märkused,

olles kuulnud 24. juuni 1997. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

#### otsuse

- 1 Saksamaa Liitvabariik esitas EÜ asutamislepingu artikli 173 esimese lõigu alusel hagiavalduse, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 10. aprillil 1995, paludes tühistada nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsuse 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994) (EÜT L 336, lk 1; edaspidi „vaidlustatud otsus“), artikli 1 lõike 1 esimese taande selle kohta, et nõukogu on selles heaks kiitnud banaane käsitleva raamkokkuleppe sõlmimise Costa Rica Vabariigi, Colombia Vabariigi, Nicaragua Vabariigi ja Venezuela Vabariigiga (edaspidi „raamkokkulepe“).

- 2 Nõukogu 13. veebruari 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 404/93 banaanituru ühise korralduse kohta (EÜT L 47, lk 1) IV jaotises kehtestati liikmesriikides varem kehtinud eri turukorralduste asemele ühine korraldus kolmandate riikidega kauplemisel.
- 3 Määruse nr 404/93 artikli 18 lõikes 1, selle esialgses sõnastuses, on sätestatud, et igal aastal avatakse kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV-banaanide impordiks tariifikvoot 2 miljonit tonni (netomass). Kõnealuse tariifikvoodi raames kohaldatakse kolmandate riikide banaanide impordi suhtes tollimaksu 100 eküüd tonni kohta ning ebatavapäraste AKV-banaanide impordi suhtes tollimaksu nullmäära.
- 4 Kõnealuse määruse artikli 19 lõikes 1 on avatud tariifikvoot jaotatud järgmiselt: 66,5% ettevõtjatele, kes on turustanud kolmandate riikide banaane või ebatavapäraseid AKV-banaane, 30% ettevõtjatele, kes on turustanud ühenduse banaane ja/või tavapäraseid AKV-banaane ning 3,5% ühenduses asuvatele ettevõtjatele, kes alustasid muude kui ühenduse banaanide ja/või tavapäraste AKV-banaanide turustamist 1992. aastal.
- 5 Määruse nr 404/93 artiklis 20 on nõutud, et komisjon võtaks vastu IV jaotise üksikasjalikud rakenduseeskirjad.
- 6 Seetõttu võttis komisjon vastu 10. juuni 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 1442/93, milles sätestatakse banaanide ühendusse importimise korra kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (EÜT L 142, lk 6). Kõnealuses määruses on korratud tariifikvootide jaotust kolme ettevõtja kategooria vahel, millele viidatakse kui kategooriatele A, B ja C.
- 7 19. veebruaril 1993 nõudsid Colombia Vabariik, Costa Rica Vabariik, Guatemala Vabariik, Nicaragua Vabariik ja Venezuela Vabariik, et ühendus alustaks seoses määrusega nr 404/93 konsultatsioone üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (edaspidi „GATT“) artikli XXII lõike 1 alusel. Konsultatsioonid ei andnud soovitud tulemusi ja seetõttu algatasid kõnealused Ladina-Ameerika riigid 1993. aasta aprillis GATTi artiklis XXIII lõikes 2 sätestatud vaidluste lahendamise menetluse.
- 8 Selle menetluse kohaselt loodud ekspertide rühm esitas 18. jaanuaril 1994 aruande, milles järeldas, et määruses nr 404/93 kasutusele võetud impordikord on vastuolus GATTi eeskirjadega.
- 9 GATTi lepinguosalisel ei kiitnud seda aruannet heaks.
- 10 Ühendus jõudis 28. ja 29. märtsil 1994 Colombia Vabariigi, Costa Rica Vabariigi, Nicaragua Vabariigi ja Venezuela Vabariigiga kokkuleppele raamkokkuleppe kujul.
- 11 Raamkokkulepe koosneb kahest dokumendist: esimene, mis kannab pealkirja “Colombia, Costa Rica, Nicaragua, Venezuela ja Euroopa Ühenduse vahelistel ühenduse banaanide impordikorda käsitlevatel läbirääkimistel saavutatud tulemus”, moodustab kokkuleppe mingisuguse preambuli; teine dokument, mis kannab pealkirja “Banaane käsitlev raamkokkulepe”, sisaldab Ladina-Ameerika riikidega sõlmitud kokkuleppe tehnilisi sätteid.
- 12 Esimeses dokumendis on sätestatud:

“Lisatud banaane käsitleva kokkuleppe eelnõu kujutab endast Uruguay vooru raames banaane käsitlevate läbirääkimiste rahuldavat tulemust.

Kokkulepe on ka artikli XXVIII EÜ ja eespool nimetatud riikide vaheliste banaane käsitlevate läbirääkimiste ja konsultatsioonide tulemus.

Lisaks lahendatakse kokkuleppega banaane käsitlev vaidlus, mis on GATTi ekspertide rühma aruande teemaks. Seetõttu lepiti kokku, et Colombia, Costa Rica, Nicaragua, Venezuela ja EÜ loobuvad kõnealuse ekspertide rühma aruande heakskiitmise nõudmisest.

Colombia, Costa Rica, Nicaragua ja Venezuela leppisid kokku, et nad ei algata GATTi vaidluste lahendamise menetlusi EÜ banaanide impordikorra vastu lisatud kokkuleppe kehtivuse ajal.”

- 13 Tegelikult raamkokkuleppe moodustava teise dokumendi punktis 1 on kehtestatud üldiseks põhitariifi kvoodiks 2,1 miljonit tonni 1994. aasta ja 2,2 miljonit tonni 1995. aasta ja sellele järgnevate aastate kohta, mida suurendatakse ühenduse laienemise tulemusena.
- 14 Raamkokkuleppe punktis 2 on kehtestatud kõnealuse Colombiale, Costa Ricale, Nicaraguale ja Venezuelale eraldatud kvoodi protsendimäärad. Kõnealused riigid saavad 49,4% kogukvoodist, samal ajal kui Dominikaani Vabariik ja teised AKV-riigid saavad 90 000 tonni ebatavapärase impordi jaoks; kvoodi ülejääk eraldatakse muudele kolmandatele riikidele.
- 15 Punktides 3-5 käsitletakse riigiti eristatud kvootide kohaldamist või muutmist siis, kui üks riik ei ole võimeline täitma oma kvooti või kui üldine kvoot suureneb.
- 16 Punktis 6 sätestatakse, et kvootide haldamine, sh nende suurendamine, peab jääma muutumatuks määruse nr 404/93 kohaselt. Kõnealuses punktis sätestatakse veel:

“riigiti eristatud kvootidega tarnijariigid võivad väljastada erilised ekspordisertifikaadid kogusele, mis võib olla kuni 70% nende kvoodist; kõnealused sertifikaadid on omakorda eeltingimuseks sellele, et ühendus annaks välja sertifikaadid kategooriate A ja C ettevõtjate poolt kõnealustest riikidest imporditavatele banaanidele.

Komisjon annab loa eriliste ekspordisertifikaatide väljastamiseks selleks, et oleks võimalik parandada tootjate ja importijate vahelisi korrapäraseid ja stabiilseid kaubandussuhteid, ning tingimusel, et ekspordisertifikaadid väljastatakse ettevõtjaid diskrimineerimata.”

- 17 Punktis 7 kehtestatakse kvoodi piires tollimaks suuruses 75 eküüdi tonni kohta.
- 18 Punktide 8 ja 9 kohaselt tuleb kokkulepitud süsteem kasutusele võtta hiljemalt 1. oktoobriks 1994 ja see kaotab kehtivuse 31. detsembril 2002.
- 19 Punktides 10 ja 11 sätestatakse:

“Käesolev kokkulepe lisatakse ühenduse Uruguay vooru loendisse.

Käesoleva kokkuleppega lahendatakse Colombia, Costa Rica, Venezuela, Nicaragua ja ühenduse vaheline ühenduse banaanide korda käsitlev vaidlus. Käesoleva kokkuleppe pooled loobuvad GATTi ekspertide rühma selleteemalise aruande heakskiitmise nõudmisest.”

- 20 Raamkokkuleppe punktid 1 ja 7 lisatakse 1994. aasta GATTi LXXX-loendisse, milles loetletakse ühenduse tollisoodustused. 1994. aasta GATT on omakorda Maailma Kaubandusorganisatsiooni (edaspidi „WTO“) asutamislepingu lisa 1A. LXXX-loendi lisas taasesitatakse raamkokkuleppe.
- 21 Saksamaa Liitvabariik küsis 25. juulil 1994 Euroopa Kohtu arvamust raamkokkuleppe asutamislepingule vastavuse kohta.
- 22 Euroopa Kohus jättis oma 5. oktoobri 1994. aasta otsusega kohtuasjas C-280/93: Saksamaa vs. nõukogu (EKL 1994, lk I-4973) rahuldamata Saksamaa Liitvabariigi esitatud määruse nr 404/93 tühistamishagi.
- 23 Nõukogu 20. detsembri 1994. aasta istungi protokollis sisalduvas avalduses, mis käsitleb Uruguay voo kokkulepete sõlmimist käsitlevate otsuste tegemist, mis kava kohaselt pidi aset leidma 22. detsembril 1994, selgitas Saksamaa valitsus, et “ehkki ta on heaks kiitnud nõukogu otsuse WTO kokkuleppe sõlmimise kohta ühenduse poolt, peab föderaalvalitsus raamkokkulepet ebaseaduslikuks” ning et kõnealust heakskiitu ei saa tõlgendada raamkokkuleppe heakskiiduna.
- 24 Komisjon võttis 21. detsembril 1994 vastu määruse (EÜ) nr 3224/94, milles sätestatakse mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voo osana sõlmitud banaane käsitleva raamkokkuleppe ajutised rakendusmeetmed (EÜT L 337, lk 72).
- 25 Nõukogu võttis 22. detsembril 1994 ühehäälselt vastu vaidlustatud otsuse, mille artikli 1 lõike 1 esimene taane on järgmine:

“1. Euroopa Ühenduse nimel kiidetakse heaks järgmised mitmepoolsed kokkulepped ja õigusaktid seoses nende kokkulepete selle osaga, mis kuulub Euroopa Ühenduse pädevusse:

- Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamisleping ning samuti selle lepingu lisades 1, 2 ja 3 olevad kokkulepped.’
- 26 Kõnealune otsus avaldati Euroopa Ühenduste Teataja 23. detsembri 1994. aasta väljaandes L 336 (lk 1 jj) osas “Aktid, mille avaldamine ei ole kohustuslik”. Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talituse teabe kohaselt oli Euroopa Ühenduste Teataja väljaanne L 336 kättesaadav alates 13. veebruarist 1995.
- 27 Nõukogu 22. detsembri 1994. aasta määrusel (EÜ) nr 3290/94 põllumajandussektoris mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voo osas sõlmitud kokkulepete rakendamiseks vajalike kohanduste ja üleminekukorralduste kohta (EÜT 1994, L 349, lk 105) on XV lisa banaanide kohta. Kõnealuses lisas sätestatakse, et määruse nr 404/93 artikli 18 lõiget 1 muudetakse nii, et 1994. aastaks kehtestatakse tariifikvoot 2,1 miljonit tonni ja järgnevateks aastateks 2,2 miljonit tonni. Kõnealuse tariifikvoodi raames tasutakse kolmandate riikide banaanide impordilt tollimaksu 75 eküüd tonni kohta.

- 28 Komisjoni 1. märtsi 1995. aasta määruses (EÜ) nr 478/95, millega kehtestatakse määruse nr 404/93 kohaldamise täiendavad eeskirjad seoses banaanide ühendusse importimise tariifikvoodi korruga ja millega muudetakse määrust nr 1442/93 (EÜT 1993, L 49, lk 13), käsitletakse raamkokkuleppe rakendamiseks vajalike meetmete võtmist üleminekuajast pikema aja jooksul.
- 29 Euroopa Kohus leidis oma 13. detsembri 1995. aasta arvamuses 3/94 (EKL 1995, lk I-4577), et Saksamaa Liitvabariigi poolt esitatud arvamuse taotlusele ei olnud vaja vastata, kuna kõnealune taotlus oli muutunud alusetuks, kuna mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus saavutatud kokkulepetes sisalduv raamkokkulepe oli sõlmitud pärast taotluse esitamist Euroopa Kohtule.

### **Hagi vastuvõetavus**

- 30 Nõukogu esitas hagi vastuvõetavuse kohta mitu vastuväidet, mis käsitlevad seda, et hagi esitati liiga hilja ning et heakskiidetud raamkokkulepe on siduv ühendusele ja liikmesriikidele ning on osa kogu WTO asutamislepingust.
- 31 Esiteks väidab nõukogu, keda toetavad Hispaania Kuningriik, Prantsuse Vabariik ja komisjon, et hagi on vastuvõetamatu sel põhjusel, et seda ei esitatud asutamislepingu artikli 173 viiendas lõigus nõutud kahekuulise perioodi jooksul alates sellest päevast, mil hagejad said teada vaidlustatud otsusest ehk käesoleval juhul 22. detsembrist 1994, mil nõukogu võttis vaidlustatud otsuse vastu.
- 32 Selle vastuvõetamatuse väite toetuseks väidab nõukogu, et Euroopa Ühenduste Teatajas avaldamise kuupäeva või selle tegelikku ilmumiskuupäeva, kui see, nagu käesoleval juhul, ei ole sama kuupäev, mil Euroopa Ühenduste Teataja tegelikult kättesaadavaks tehti, saab pidada menetluste algatamise perioodi alguskuupäevaks üksnes nende aktide puhul, mille avaldamine on kohustuslik, ehk kategooria puhul, kuhu vaidlustatud otsus ei kuulu.
- 33 Saksamaa Liitvabariik märgib vastuses, et asutamislepingu artikli 173 viienda lõigu sõnastusest ilmneb, et kuupäevale, mil hageja sai meetmest teada, on võimalik tugineda üksnes siis, kui meetet ei ole avaldatud ega teatavaks tehtud, ning et asjaolul, et vaidlustatud otsus ei ole meede, mille avaldamine on kohustuslik, ei ole tähtsust.
- 34 Asutamislepingu artikli 173 viienda lõigu alusel tuleb kõnealuses artiklis sätestatud menetlus algatada kahe kuu jooksul vastavalt kas meetme avaldamisest või teatavakstegemisest hagejale või nende puudumisel kahe kuu jooksul pärast päeva, mil hageja sellest teada sai.
- 35 Kõnealuse sätte sõnastusest lihtsalt selgub, et kuupäev, mil hageja sai meetmest teada, on menetluste algatamise perioodi alguskuupäevana teisejärguline meetme avaldamis- või teatavakstegemise kuupäevaga võrreldes.
- 36 Järjekindla tava kohaselt tuleb Euroopa Ühendusele siduvate rahvusvaheliste lepingute sõlmimist käsitlevad nõukogu meetmed avaldada Euroopa Ühenduste Teatajas.

- 37 Seetõttu võis hageja õigustatult oletada, et vaidlustatud otsus, millega Euroopa Ühenduse nimel kiidetakse heaks eelkõige WTO asutamisleping ja selle lisades olevad kokkulepped, sh GATT 1994, avaldatakse Euroopa Ühenduste Teatajas.
- 38 Tegelikult avaldati kõnealune meede vähem kui kaks kuud pärast seda, kui nõukogu meetme vastu võttis, kuna Euroopa Ühenduste Teataja väljaanne, kus see ilmus, oli kättesaadav alates 13. veebruarist 1995.
- 39 Seetõttu tuleb järeldada, et sellisel juhul oli menetluste algatamise perioodi alguskuupäevaks avaldamiskuupäev.
- 40 Kuna Saksamaa Liitvabariik esitas kõnealuse hagi vähem kui kahe kuu jooksul pärast kuupäeva, mil vaidlustatud otsust sisaldav Euroopa Ühenduste Teataja väljaanne tegelikult ilmus, tuleb tagasi lükata esimene väide vastuvõetamatuse kohta, s.t väide, et hagi esitati liiga hilja.
- 41 Teiseks väidab nõukogu, et liikmesriik ei tohi ühenduse nimel kokkuleppe sõlmimist käsitleva meetme tühistamishagi abil vaidlustada rahvusvahelist kokkulepet, mille ühendus sõlmis reservatsioonideta ning mis on siduv institutsioonidele ja liikmesriikidele ühenduse õiguse ja rahvusvahelise õiguse kohaselt.
- 42 Seetõttu tuleb vaid märkida, et Euroopa Kohus, selgitades, miks ei ole vaja vastata asutamislepingu artikli 228 lõike 6 kohaselt esitatud arvamuse taotlusele, kui rahvusvaheline kokkulepe, mida kõnealune arvamuse taotlus käsitleb, oli juba sõlmitud, märkis eespool viidatud arvamuse 3/94 punktis 22 selgesõnaliselt, et arvamuse taotluse esitanud riigil või ühenduse institutsioonil oli igal juhul õigus esitada hagi kokkuleppe sõlmimist käsitleva nõukogu otsuse tühistamiseks ning sellega seoses taotleda ajutisi meetmeid.
- 43 Kolmandaks väidab nõukogu, et raamkokkulepe on vaid üks paljudest mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus saavutatud kokkulepetest ning et seetõttu ei saa selle eraldi tühistamist taotleda, ilma et see seaks ohtu selles suhtes läbiräägitud vastastikuste kohustuste ja soodustuste hapra tasakaalu. Selle väite toetuseks viitab nõukogu otsusele liidetud kohtuasjades 31/86 ja 35/86: LAISA ja CPC España vs. nõukogu (EKL 1988, lk 2285), milles Euroopa Kohus otsustas, et Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemistingimusi ja asutamislepingute kohandusi käsitleva akti (EÜT 1985, L 302, lk 23) teatud sätteid ei tohtinud vaidlustada, kuna need moodustasid osa suuremast hulgast ühinemislääbirääkimiste tulemusi sisaldavatest meetmetest.
- 44 Sellega seoses tuleb esmalt märkida, et kõnealuse kohtuotsuse punktis 18 tunnistas Euroopa Kohus tühistamishagid vastuvõetamatuks sel põhjusel, et vaidlustatud sätted olid lahutamatu osa ühinemisaktist ning seetõttu ei olnud tegu nõukogu õigusaktiga asutamislepingu artikli 173 tähenduses.
- 45 Lisaks ei olnud nõukogu käesoleval juhul konkreetselt näidanud seda, kuidas vaidlustatud otsuse tühistamine üksnes selles suhtes, et selles kiidetakse heaks raamkokkuleppe sõlmimine, oleks kahjustanud teisi vastastikuseid kohustusi ja soodustusi, milles lepiti kokku Uruguay vooru läbirääkimistel.

- 46 Peale selle rakendati määrusega nr 3290/94 riigisiselt põllumajandussektoris mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay vóorus saavutatud kokkuleppeid mitmete põllumajandusturgude ühist korraldust käsitlevate ühenduse määruste erinevate kohanduste abil. Seetóttu tõenäoliselt ei mõjutaks vaidlustatud otsuse tühistamine selles suhtes, millega kiidetakse heaks raamkokkuleppe sõlmimine, muude sektorite, v.a banaanisektor, kohandusi.
- 47 Järelikult ei saa ühtki nõukogu vastuvóetamatuse väidet rahuldada ja seetóttu on hagi vastuvóetav.

### **Põhiküsimus**

- 48 Saksamaa Liitvabariik, keda toetab Belgia Kuningriik, väidab, et raamkokkuleppega kasutusele võetud kord kahjustab kategooriate A ja C ettevójtjate põhiõigusi, s.t nende ettevótlusvabadust ja nende õigust omandile, ning diskrimineerib neid kategooria B ettevójtjatega võrreldes. Peale selle rikub kokkulepe õiguspäraste ootuste kaitse ja proportsionaalsuse põhimótteid.
- 49 Nende väidete toetuseks märgib hageja, et raamkokkuleppe poolteks olevatele kolmandatele riikidele riigiti eristatud kvootide eraldamine piirab kategooriate A ja C ettevójtjate võimalusi importida banaane muudest kolmandatest riikidest. Samuti jäetakse sellised ettevójtjad tõenäoliselt ilma toote päritoluriikidel põhinevate marginimede väärtusest ning sunnitakse neid teostama oma tarneallikate kulukat mitmekesistamist.
- 50 Samuti väidab Saksamaa Liitvabariik, et ekspordilitsentside süsteem hõlmab maksude maksmist litsentse väljastavatele riikidele ning seetóttu muutub import kõnealustest riikidest kallimaks. Sellest tulenevalt tähendab see, et ekspordilitsentside süsteemi kohaldatakse üksnes kategooriate A ja C ettevójtjate suhtes, et neid diskrimineeritakse võrreldes kategooria B ettevójtjatega, kes on juba eelisseisundis seetóttu, et määruces nr 404/93 kasutusele võetud kvootide jaotamise alust kohaldatakse raamkokkuleppes sätestatud tariifikvoodi suurendamise suhtes. Hageja arvates ei või sellist diskrimineerimist põhjendada ühenduse huviga lõpetada GATTi asutustes kõnealuste kolmandate riikide algatatud menetlused ühenduse banaanide impordikorra vastu.
- 51 Nõukogu, keda toetavad Hispaania Kuningriik, Prantsuse Vabariik ja komisjon, eitab, et raamkokkulepe on vastuolus ühenduse õiguse põhiprintsiipidega, millele hageja tugineb. Ta väidab, et riigiti eristatud kvootide ja ekspordilitsentside süsteemi kasutuselevótmine ei kahjusta kategooriate A ja C ettevójtjate konkurentsiolukorda. Ta leiab, et raamkokkuleppes kokkulepitud tariifikvootide suurendamine ja tollimaksu alandamine parandavad kolmandate riikide banaanide kättesaadavust ja kõikide kategooriate ettevójtjate vahelisi konkurentsivõimalusi.
- 52 Nõukogu ja teda toetavad menetlusse astujad lisavad, et sellest, et kategooria B ettevójtjad on vabastatud kohustusest hankida kallid ekspordilitsentsid, tingitud erinev kohtlemine on objektiivselt põhjendatud vajadusega taastada nende ja kategooriate A ja C ettevójtjate vaheline konkurentsitasakaal, mida määrusega nr 404/93 taotletakse. Sellega seoses märgivad nad, et Euroopa Kohus on tunnistanud eespool nimetatud kohtuasjas Saksamaa vs. nõukogu tehtud otsuses, et teatud kategooria B ettevójtjatele antud soodustused on seaduslikud seetóttu, et on vajadus saavutada selline tasakaal. Raamkokkuleppes



sätetatud tariifikvoodi suurendamine ja tollimaksu alandamine avaldasid siiski sellist mõju, et kõnealust tasakaalu häiriti kategooria B ettevõtjate kahjuks.

- 53 Selle hindamiseks, kas kõnealune hagi on vastuvõetav, tuleb uurida esmalt üldise diskrimineerimiskeelu põhimõtte rikkumist käsitlevat väidet ja seejärel omandiõiguse, ettevõtlusvabaduse, õiguspäraste ootuste kaitse põhimõtte ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist käsitlevaid väiteid.

#### **Üldise diskrimineerimiskeelu põhimõtte rikkumist käsitlev väide**

- 54 Selle hindamiseks, kas üldise diskrimineerimiskeelu põhimõtte rikkumist käsitleva väide on vastuvõetav, on vaja teha vahet riigiti eristatud kvootide kasutuselevõtmisel ja sellel, et kategooria B ettevõtjad on vabastatud ekspordilitsentside süsteemi nõuetest.
- 55 Esimese aspekti puhul tuleb rõhutada, et Euroopa Kohus leidis eespool nimetatud kohtuasjas Saksamaa *vs.* nõukogu tehtud otsuses, et kolmandate riikide ja ebatavapäraste AKV-banaanide impordi puhul oli üldise tariifikvoodi kasutuselevõtmine seaduslik, ehkki selliseid kvote ei võeta kasutusele neist AKV-riikidest, mille suhtes kohaldatakse Lomé konventsiooni kohaseid soodustingimusi, pärit tavapärase impordi puhul.
- 56 Samuti tuleb meeles pidada, et ühenduse õiguses puudub üldine põhimõte, mis kohustab ühendust välissuhetes kohtlema kolmandaid riike igas asjas võrdselt. Nagu Euroopa Kohus sedastas kohtuasjas 52/81: Faust *vs.* komisjon (EKL 1982, lk 3745, punkt 25) tehtud otsuses, kui kolmandate riikide erinev kohtlemine on kooskõlas ühenduse õigusega, siis tuleb sellisena käsitleda ka ühenduse ettevõtjate erinevat kohtlemist, mis üksnes tuleneb automaatselt selliste kolmandatele riikide erinevast kohtlemisest, kellega kõnealustel ettevõtjatel on ärisuhted.
- 57 Siit selgub, et impordivõimaluste piiramine, mille toob tõenäoliselt endaga kaasa riigiti eristatud kvootide kehtestamine kategooriate A ja C ettevõtjate suhtes, on selle automaatne tagajärg, et kolmandaid riike koheldakse erinevalt sõltuvalt sellest, kas nad on raamkokkuleppe pooled või mitte, ning sellest, kui suur kvoot on neile kõnealuses kokkuleppes eraldatud.
- 58 Seetõttu tuleb üldise diskrimineerimiskeelu põhimõtte rikkumist käsitlev väide põhjendamatus tõttu tagasi lükata riigiti eristatud kvootide kehtestamise puhul.
- 59 Sellise erineva kohtlemise puhul, mis on tingitud sellest, et kategooria B ettevõtjad on vabastatud ekspordilitsentside süsteemist, tuleb kohe alguses märkida, et see ei tulene automaatselt sellest, et teatud kolmandaid riike koheldakse erinevalt kui teisi kolmandaid riike.
- 60 Kõnealune erinev kohtlemine ei tulene asjaolust, et raamkokkuleppes sätestatud ekspordilitsentside süsteemi kohaldatakse teatud kolmandatest riikidest pärit impordi suhtes, olenemata sellest, kas nad on raamkokkuleppe pooled, vaid asjaolust, et mõned neist ühenduse ettevõtjatest, kellel on ärisuhted selliste kolmandate riikidega, kust toimuva impordi suhtes kohaldatakse ekspordilitsentside süsteemi, on kohustatud hankima ekspordilitsentsid, samas kui teised on sellest kohustusest vabastatud.

- 61 Lisaks on tegu kategooriate A ja C ettevõtjate selgelt erineva kohtlemisega kategooria B ettevõtjatega võrreldes, kuna, nagu hageja on väitnud ja nõukogu on selgesõnaliselt mõõnnud, tähendab ekspordilitsentside süsteemi kohaldamine kategooriate A ja C ettevõtjate suhtes seda, et nad peavad tasuma kolmandate riikide banaanide eest hinna, mis on umbes 33% kõrgem kui kategooria B ettevõtjate poolt makstav hind.
- 62 Seetõttu on vaja uurida, kas selline erinev kohtlemine on vastuolus asutamislepingu artikli 40 lõike 3 teises lõigus kehtestatud keeluga, mis on üksnes ühenduse õiguse aluspõhimõtete hulka kuuluva üldise võrdsuspõhimõtte teatud ilming (vt eelkõige otsus liidetud kohtuasjades 117/76 ja 16/77: *Ruckdeschel vs. Hauptzollamt Hamburg-St Annen*, EKL 1977, lk 1753, punkt 7; otsus liidetud kohtuasjades 124/76 ja 20/77: *Moulinis et Huileries de Pont-à-Mousson jt vs. Office Interprofessionnel des Céréales*, EKL 1977, lk 1795, punkt 16; otsus kohtuasjas 125/77: *Koninklijke Scholten-Honig vs. Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten*, EKL 1978, lk 1991, punkt 26 ja otsus liidetud kohtuasjades 103/77 ja 145/77: *Royal Scholten-Honig vs. Intervention Board for Agricultural Products*, EKL 1978, lk 2037, punkt 26), või kas seda võib objektiivselt põhjendada eelkõige vajadusega saavutada kõnealuste kategooriate ettevõtjate vaheline konkurentsitasakaal, nagu väidavad nõukogu ja komisjon.
- 63 Selles suhtes tuleb rõhutada, et Euroopa Kohus tunnistas eespool nimetatud kohtuasjas *Saksamaa vs. nõukogu* tehtud otsuses, et määruses nr 404/93 kehtestatud banaanituru ühine korraldus ja eelkõige selle tariifikvoodi jaotamise süsteem sisaldavad teatud piiranguid või ettevõtjate erinevat kohtlemist kategooriate A ja C ettevõtjate kahjuks selliselt, et nende võimalusi importida banaane kolmandatest riikidest piiratakse, samal ajal kui kategooria B ettevõtjatele, kellel olid varem kohustatud turustama peamiselt ühenduse ja AKV-banaane, on antud võimalus importida teatud kogused kolmandate riikide banaane.
- 64 Euroopa Kohus leidis, et selline erinev kohtlemine ei ole vastuolus üldise diskrimineerimiskeelu põhimõttega selles suhtes, et see kuulub varem jaotatud turgude ühendamiseesmärkide hulka, võttes arvesse seda, et erinevate kategooriate ettevõtjate olukorrad olid enne ühise turukorralduse kasutuselevõtmist erinevad, ning et ühise turukorralduse eesmärgi saavutamine, mis on ühenduse toodangu ja tavapärase AKV-toodangu müügi tagamine, eeldab tasakaalu saavutamist kõnealuste kategooriate ettevõtjate vahel (punkt 74).
- 65 Sellest tulenevalt, kui määrusega 404/93 saavutatud tasakaalu on häiritud, kuna ühte või mitut muutujat, millel see põhineb – nt tariifikvoodi tase või imporditollimaksu määr – on muudetud, ehkki põhjustel, mis ei ole seotud banaanituru ühise korraldusega, võib osutada vajalikus kõnealuse tasakaalu taastamine. On siiski vaja selgitada, kas sellisel juhul võidi tasakaalu taastamiseks kasutada kategooriate A ja C ettevõtjate kahjuks sellist meetet, nt kategooria B ettevõtjate vabastamine ekspordilitsentside süsteemist.
- 66 Määruses nr 404/93 kehtestatud tariifikvootide jaotamise süsteem, milles reserveeritakse 30% kvoodist kategooria B ettevõtjatele, kohaldatakse samuti kõnealuse kvoodi suurendamise suhtes, mis on kokku lepitud raamkõkkuleppes.
- 67 Seetõttu saavad kategooria B ettevõtjad samamoodi nagu kategooriate A ja C ettevõtjad kasu kvoodi suurendamisest ja sellega kaasnevast tollimaksu alandamisest, mis nõukogu

ja komisjoni arvates on kõnealuste erineva kategooria ettevõtjate tasakaalu häirimise põhjus. Lisaks puudutavad määrusega nr 404/93 kehtestatud banaanide impordikorrast tulenevad piirangud ja erinev kohtlemine kategooriate A ja C ettevõtjate kahjuks ka seda kvoodi osa, mis vastab kõnealusele suurendamisele.

- 68 Seetõttu käesolevas kohtuasjas vaidlustatud meetmega sarnasele meetmele tuginemise põhjendamiseks oleks nõukogu pidanud tõendama, et ka kategooria B ettevõtjatele kasutoova tariifikvoodi suurendamise ja sellega kaasneva tollimaksu alandamise tõttu häiritud tasakaalu on võimalik taastada üksnes selliselt, et kategooria B ettevõtjatele antakse märkimisväärseid soodustusi, ning seega selliselt, et teiste kategooriate ettevõtjaid, kelle suhtes oldi juba tariifikvoodi ja selle jaotamise süsteemi kehtestamisel kohaldatud sarnaseid piiranguid ja erinevat kohtlemist, koheldi uuesti erinevalt.
- 69 Käesoleval juhul tuleb siiski tõdeda, et väites, et kõnealust tasakaalu oldi häiritud, ja vaid kinnitades, et kategooria B ettevõtjad on vabastatud ekspordilitsentside süsteemist, oli põhjendatud kõnealuse tasakaalu taastamise vajadusega, ei esitanud nõukogu selle kohta tõendeid.
- 70 Lisaks tunnistab nõukogu selgelt, et ekspordilitsentside süsteemi kasutuselevõtmisega ei kavatseta üksnes taastada tasakaalu ühenduse erinevate kategooriate ettevõtjate vahel, vaid anda ka rahalist toetust raamkokkuleppe poolteks olevatele kolmandatele riikidele ning seega tasakaalustada need piirangud, mis kehtestati määruses nr 404/93 kõnealuste riikide banaanide turustamisele ühenduse ja AKV-banaanide kasuks.
- 71 Nõukogu ei ole siiski esitanud Euroopa Kohtule piisavalt teavet, et selgitada, miks tariifikvoodi suurendamine ja selle jaotamine riigiti eristatud kvootideks, koos sellega kaasneva tollimaksude alandamisega, ei olnud piisav nende piirangute tasakaalustamiseks, mis olid kehtestatud määrusega nr 404/93 raamkokkuleppe poolteks olevate kolmandate riikide banaanide turustamisele, ning miks tuli kõnealune eesmärk seetõttu saavutada finantskohustuse kehtestamisega üksnes mõnedele kõnealuste riikide banaane importivatele ettevõtjatele.
- 72 Sellest tulenevalt tuleb järeldada, et üldise diskrimineerimiskeelu põhimõtte rikkumist käsitlev väide on põhjendatud selles suhtes, mis käsitleb kategooria B ettevõtjate vabastamist raamkokkuleppes sätestatud ekspordilitsentside süsteemist.
- 73 Seetõttu on vaja uurida, kas teised väited on vastuvõetavad, üksnes selles suhtes, mis käsitleb riigiti eristatud kvootide kasutuselevõtmist.

### **Omandiõiguse, ettevõtlusvabaduse, õiguspäraste ootuste kaitse põhimõtte ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist käsitlevad väited**

- 74 Tuleb meelde tuletada, et hageja tugines eespool viidatud kohtuasjas Saksamaa vs. nõukogu omandiõiguse, ettevõtlusvabaduse, õiguspäraste ootuste kaitse põhimõtte ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist käsitlevatele väidetele, vaidlustades määruse nr 404/93 IV jaotises kehtestatud kolmandate riikidega kauplemist reguleeriva korra ja eelkõige tariifikvoodi avamise kolmandate riikide ja ebatavapäraste AKV-banaanide impordile ning kõnealuse kvoodi jaotamise kord ühenduse kategooriate A, B ja C ettevõtjate vahel.

- 75 Seejärel oli hageja väitnud, et seeläbi kategooria A ettevõtjate turuosa kaotamine kahjustas nende õigust omandile ja ettevõtlusvabadust ning nende omandatud õigusi. Samuti väitis ta, et kolmandate riikidega kauplemise kord oli vastuolus proportsionaalsuse põhimõttega selles suhtes, et taotletavad eesmärgid oleks saanud saavutada meetmega, millel oleks olnud väiksem mõju konkurentsile ja teatud kategooria ettevõtjate huvidele.
- 76 Oma otsuses kõnealus kohtuasjas nentis Euroopa Kohus siiski, et ükski neist väidetest ei olnud põhjendatud.
- 77 Euroopa Kohus leidis eelkõige, et ükski ettevõtja ei saa nõuda omandiõigust turuosale, mis kuulus talle enne kõnealuse korra kasutuselevõtmist (punkt 79), või tugineda omandatud õigusele või õiguspärasele ootusele selles, et enne kõnealuse korra kasutuselevõtmist kehtinud olukord säiliks (punkt 80). Samuti leidis Euroopa Kohus, et tariifikvoodi avamisest ja selle jaotamise süsteemist tulenevad piirangud, mis käsitlevad õigust importida kolmandate riikide banaane, on lahutamatu osa neist ühenduse üldise huvi eesmärkidest, mida banaanituru ühise korralduse loomisega taotleti, ning seetõttu ei kahjustanud alusetult kolmandate riikide banaane tavapäraselt turustavate ettevõtjate ettevõtlusvabadust (punktid 82 ja 87). Lõpuks leidis Euroopa Kohus, et vaidlustatud meetmed ei rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet, kuna ei tõendatud seda, et need olid selgelt sobimatud taotletavate eesmärkide saavutamise seisukohast (punkti 94 ja 95).
- 78 Omandiõiguse, ettevõtlusvabaduse ja õiguspärase ootuste kaitse puhul kehtivad ka käesoleval juhul samad kaalutlused tariifikvoodi jaotamise suhtes riigiti eristatud kvootideks.
- 79 Proportsionaalsuse põhimõtte puhul ei ole hageja tõendanud, mil viisil üldise kvoodi jaotamine teatud kolmandatele riikidele antavateks kvootideks oli - vastupidiselt Euroopa Kohtu hinnangule kolmandate riikide üldise kvoodi kehtestamise kohta - selgelt sobimatu taotletavate eesmärkide saavutamise seisukohast, milleks on ühenduse ja tavapärase AKV-banaanide toodangu turustamine ning varem jaotatud riiklike turgude ühendamine.
- 80 Lisaks niivõrd, kui need erinevad väited püüavad rõhutada, et riigiti eristatud kvootide kehtestamine mõjutab kategooriate A ja C ettevõtjaid erinevalt kategooria B ettevõtjatest, kattub see üldise diskrimineerimiskeelu põhimõtte rikkumist käsitleva väitega.
- 81 Sellest tulenevalt omandiõiguse, ettevõtlusvabaduse, õiguspärase ootuste kaitse põhimõtte ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist käsitlevad väited tuleb käesoleval juhul jätta põhjendamatus tõttu läbi vaatamata.
- 82 Kõikidest eespool toodud kaalutlustest järeldub, et vaidlustatud otsuse artikli 1 lõike 1 esimene taane on vaja tühistada selles suhtes, et nõukogu on selles heaks kiitnud raamkokkuleppe, niivõrd, kui kokkuleppes on kategooria B ettevõtjad vabastatud selles sätestatud ekspordilitsentside süsteemist, ning et ülejäänud hagi jätta rahuldamata.

## Kohtukulud

- 83 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Artikli 69 lõike 3 esimese lõigu alusel võib Euroopa Kohus jätta kummagi poole kulud nende endi kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, või erandjuhtudel. Kuna mõlemad pooled on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb mõista kohtukulud välja mõlemalt. Kodukorra artikli 69 lõike 4 alusel peavad liikmesriigid ja institutsioonid, kes on kohtuasjas menetlusse astunud, oma kulud ise kandma.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

otsustab:

**1. Tühistada nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsuse 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994), artikli 1 lõike 1 esimene taande selle kohta, et nõukogu on selles heaks kiitnud banaane käsitleva raamkokkuleppe sõlmimise Euroopa Ühenduse ning Costa Rica Vabariigi, Colombia Vabariigi, Nicaragua Vabariigi ja Venezuela Vabariigi vahel, niivõrd, kui kõnealuses raamkokkuleppes on kategooria B ettevõtjad vabastatud selles sätestatud ekspordilitsentside süsteemist.**

**2. Ülejäänud hagi jätta rahuldamata.**

**3. Jätta kohtukulud poolte, sh menetlusse astujate, enda kanda.**

Rodríguez Iglesias

Gulmann

Wathelet

Schintgen

Mancini

Kapteyn

Murray

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 10. märtsil 1998 Luxembourgis.

Kohtusekretär

R. Grass

President

G.C. Rodríguez Iglesias